

H. paniculata 'Pinky Winky'

Foto's: Marco Hoffman, PPO Boomkwekerij

Een Eurotrial is een sortimentskeuring op Europees niveau: in verschillende landen wordt een bepaald sortiment opgeplant en objectief, volgens dezelfde criteria, beoordeeld door vakdeskundigen. Met een Eurotrial kunnen uitkomsten gemakkelijker worden vergeleken en gegevens beter worden uitgewisseld. Bovendien hoeft een sortiment maar één keer te worden verzameld en is het uitgangsmateriaal zeker gelijk. Een Eurotrial kan bovendien handelsbevorderend werken, omdat bekend is welke cultivars in de deelnemende landen goed presteren en hoog worden gewaardeerd.

Hydrangea paniculata (pluimhortensia) is het eerste gewas dat aan een Eurotrial is onderworpen. Dat is gebeurd in Nederland, Duitsland, Engeland en Frankrijk. Inmiddels zijn er twee andere Eurotrials gestart, bij *Buddleja* en bij *Weigela*. Naast genoemde landen is de

samenwerking inmiddels uitgebreid tot zeven. Ook Oostenrijk, Ierland en Italië doen nu mee.

Grotendeels Nederlands

Voor de keuring bij *Hydrangea paniculata* zijn in totaal ruim 30 verschillende cultivars en selecties verzameld. Ze waren grotendeels afkomstig van Nederlandse kwekerijen, aangevuld met enkele cultivars uit het buitenland. De cultivars zijn vermeerderd en verstuurd naar de verschillende deelnemers van de Eurotrial. Hierdoor kreeg iedereen hetzelfde uitgangsmateriaal.

In Nederland werd de jonge collectie aangeplant op het proefveld van PPO in Boskoop, op veengrond. Dezelfde collectie is ook aangeplant op zandgrond bij Darthuizer Boomkwekerijen in Leersum. De hele collectie werd per locatie

Het aantal cultivars van *Hydrangea paniculata* is de afgelopen jaren flink toegenomen. Vooral in België en Nederland zijn in korte tijd enkele veelbelovende pluimhortensia's geïntroduceerd. Het was onduidelijk in hoeverre de nieuwe cultivars het bestaande sortiment verbeteren. Daarom is een sortimentskeuring uitgevoerd. Het gaat hierbij om de eerste Eurotrial.

Vakdeskundigen uit verschillende landen beoordelen de pluimhortensia's voor de allereerste Eurotrial.

dubbel aangeplant, waarbij het ene deel jaarlijks licht werd gesnoeid. Het andere deel werd tot aan de basis teruggeknipt.

Van 2003 tot 2008 zijn er waarnemingen verricht door PPO en is de collectie diverse malen gekeurd door de keuringscommissie van de Koninklijke Vereniging voor Boskoopse Culturen (KVBC). Het volledige onderzoeksrapport is gepubliceerd in *Dendroflora* nr. 44.

Voor *H. paniculata* waren er in totaal zes testlocaties. Naast de twee locaties in Nederland, werden de planten opgeplant in Frankrijk (Beaufort-en-Vallée), Duitsland (Hannover en Freising) en Engeland (Wisley).

Steriele bloemen

H. paniculata komt van nature voor in Japan, China, Korea en het zuidoosten van Siberië. Het is daar een variabele

soort, die onder andere groeit in open bossen en in struikgewas op berghellingen en in valleien. Het is van nature een opgaande struik of soms kleine boom van 2 m tot 5 m hoogte.

Vooral de pluimvormige bloeiwijzen zijn karakteristiek. Deze verschijnen in de loop van de zomer. Na uitdroging blijven de bloemen vaak tot in de winter hun sierwaarde houden. In principe bestaan deze bloeiwijzen uit grote steriele bloemen en kleinere vruchtbare bloemen, maar bij sommige cultivars verschijnen er vrijwel alleen maar steriele bloemen.

Pluimhortensia's zijn gemakkelijke en sterke tuinplanten. In een heesterborder, als solitair, maar ook gekweekt op een stammetje, wordt de soort veel gebruikt. Ze stellen minder hoge eisen dan bijvoorbeeld de boerenhortensia's (*H. macrophylla*).

Pluimhortensia's bloeien op het jonge hout. De bloemen zijn niet gevoelig voor late nachtvorst, zoals bij *H. macrophylla*. De planten kunnen ook in de winter helemaal worden teruggeknipt en zullen op de jonge takken vervolgens relatief grote bloeiwijzen ontwikkelen. De winterhardheid is uitstekend: *H. paniculata* groeit tot in zone 4, dus bijvoorbeeld tot ver in Noord- en Oost-Europa (*H. macrophylla* groeit tot in zone 6a). Verder stelt *H. paniculata* ook weinig eisen aan de grondsoort; ook vrij droge en arme gronden worden getolereerd.

Planten die niet worden gesnoeid, zullen na enkele jaren verouderen: ze worden kaal van onderen en bloeien steeds minder rijk. Daarom wordt aanbevolen om minimaal elk jaar licht te snoeien en af en toe wat oude takken eruit te knippen. Jaarlijks volledig terugknippen kan natuurlijk ook. Dit geeft grotere bloeiwijzen en een iets latere bloei (één à twee weken).

Een aantal cultivars zoals

H. paniculata 'Limelight'

'Big Ben', 'Pink Diamond', 'Phantom' en 'Pinky Winky' hebben bloeiwijzen die prachtig roodachtig verkleuren. Takken van deze cultivars zijn ook prima te gebruiken in een vaas: eerst een beetje water erbij, dan langzaam laten opdrogen.

Vermeerdering

De vermeerdering van *H. paniculata* is niet moeilijk. Voorheen werden cultivars door enten vermeerderd, maar tegenwoordig wordt deze methode alleen nog maar gebruikt als de planten op stam worden gezet. Vooral 'Ammarin', 'Grandiflora' en 'Harry's Souvenir' lenen zich hiervoor prima. Als onderstam moet bij voorkeur worden uitgegaan van een sterk groeiende cultivar met stevige (en vooral rechte) takken. 'Greenspire' en 'White Goliath' lenen zich hier goed voor. Het enten gebeurt in februari en de planten worden na enten in de koude kas gekuuld of weggegraven. ▶

Gekeurde rassen

De keuringscommissie van de Koninklijke Vereniging voor Boskoopse Culturen (KVBC) heeft een sterrenkeuring uitgevoerd bij de rassen van *tea*. De uitslag van zo'n keuring wordt altijd in sterren uitgedrukt: *** is uitstekend; ** is zeer goed; * is goed.

Uitstekende cultivars van *Hydrangea paniculata*

*** *H. paniculata* 'Big Ben': de stevige takken van 'Big Ben' dragen zeer grote bloempluimen. Door de opvallende lengte lijken de bloeiwijzen relatief slank. Deze stevige groei en grote bloeiwijzen zijn in combinatie met de sterke roodverkleuring en lange en mooie nabloei zeer hoog gewaardeerd. Geïntroduceerd door Pieter Zwijnenburg jr., Boskoop, 1990.

*** *H. paniculata* 'Pinky Winky': de bloempluimen van 'Pinky Winky' zijn opvallend symmetrisch en kegelvormig. Ze vallen vooral op door de spectaculaire verkleuring naar dieprood tot purperrood. De plant maakt stevige takken, groeit compact en is rijk bloeiend. Hiermee is het een van de toppers van het sortiment. Geïntroduceerd door onderzoeksstation Melle, België, 2003.

*** *H. paniculata* 'Limelight': vanaf het begin van de keuringen was 'Limelight' de favoriet van zowel de Nederlandse als de buitenlandse commissieleden. De dichte en compacte groei, de rijke bloei en de opvallende geelgroene bloemkleur van de jonge bloemen zijn allemaal zeer positieve eigenschappen. De grote steriele bloeiwijzen worden met verve gedragen door de zeer stevige takken. Daarbij bloeit de plant langdurig en heeft deze een goede nabloei. De roodverkleuring is vrij sterk. Al met al een van de beste cultivars van het sortiment. Geïntroduceerd door Pieter Zwijnenburg Jr., Boskoop, 1990.

*** *H. paniculata* 'Phantom': naast de eveneens steriele 'Limelight' is dit een absolute topper in het sortiment. De bloemen zijn witter dan bij 'Limelight', maar kleuren sterker rood. De andere eigenschappen zijn min of meer gelijk aan 'Limelight'. De vorm van de steriele bloempluimen is eveneens kenmerkend. De overhangende bloempluimen zijn afgeplat met een klein 'puntje' aan de top. Geïntroduceerd door Pieter Zwijnenburg jr., Boskoop, 1990.

H. paniculata 'Ammarin'

Zeer goede cultivars van *Hydrangea paniculata*

** *H. paniculata* 'Ammarin': vooral kenmerkend zijn de lage en de brede groeiwijze. Vaak zijn de jonge planten nog wat iel, maar na enkele jaren wordt de plant compact en gesloten, zelfs op veengrond, waar *H. paniculata* de neiging heeft erg hard te groeien. Mede door de sterke roodverkleuring en de goede nabloei is 'Ammarin' met twee sterren gewaardeerd. Geïntroduceerd door Kwekerij Rein & Mark Bulk, Boskoop, 1999.

** *H. paniculata* 'Greenspire': in de bloempluimen zijn steeds donkergroene bladeren zichtbaar, dit is zeer karakteristiek voor 'Greenspire'. Hierdoor geeft de bloeiwijze een wat groenige indruk, terwijl de bloemen toch wit zijn, en daarbij zwak naar rood verkleuren. 'Greenspire' groeit sterk omhoog en vormt stevige takken. Het is een gezonde, rijkbloeiende struik met prachtige grote bloeiwijzen. Geïntroduceerd door R. & J. de Belder, Arboretum Kamthout, België, 1975.

** *H. paniculata* 'Kyushu': genoemd naar het Japanse eiland waarvan het zaad afkomstig was waaruit deze cultivar al in het begin van de 20e eeuw werd geselecteerd. Via Robert en Jelena de Belder werd 'Kyushu' onder kwekerijen verspreid. Tegenwoordig is het een van de meest gekweekte cultivars, geprezen om zijn goede groei, zeer stevige takken en rijke bloei. Vanwege de vrij slanke groei leent 'Kyushu' zich prima om in pot te kweken. Veel mensen zijn gecharmeerd van de vrij losse en open bloempluimen. De bloemen verkleuren niet naar rood. Geïmporteerd door Collingwood Ingram uit Japan.

De meest gebruikte en eenvoudigste methode om *H. paniculata* te vermeerderen, is via zomerstek. De stekken kunnen vrijwel het gehele seizoen worden genomen, van half mei tot in september. Te zacht stek zal sneller door schimmels worden aangetast. Groeistof is in principe niet nodig.

Om sneller een voorraad op te bouwen, zijn cultivars soms ook van winterstek te vermeerderen. Steek hiervoor de stekken in februari in trays en zet deze daarna in een koude kas of tunnel onder plastic weg. Het slagingspercentage ligt weliswaar lager dan bij zomerstek, maar het biedt wel een extra vermeerderingsmoment. ■

H. paniculata 'Unique'

Goede cultivars van *Hydrangea paniculata*

* *H. paniculata* 'Pink Diamond': zaailing van 'Unique' en een van de betere introducties van Robert en Jelena de Belder. Omdat de plant niet heel erg dicht vertakt, kunnen jonge planten wat warrig groeien. Oudere struiken vullen over het algemeen goed. De witte bloemen kleuren vrijwel altijd via zachtroze naar dieprozerood, een van de belangrijkste sierwaarden van 'Pink Diamond'. Vooral vaststaande planten kunnen een lust voor het oog zijn. Verder is 'Pink Diamond' een van de weinige cultivars waarvan het blad een goede herfstverkleuring geeft. Geïntroduceerd door R. & J. de Belder, Arboretum Kamthout, België, 1980.

* *H. paniculata* 'Silver Dollar': opvallend vanwege de fijne structuur van de steriele bloempluimen en helderwitte bloemkleur. Zoals ook bij 'Pink Diamond' het geval is, kunnen jonge planten door de losse groei ietwat warrig groeien. Eenmaal vaststaand ontwikkelt 'Silver Dollar' zich tot een rijkbloeiende dichte struik. Evenals bij 'Burgundy Lace' het geval was, waren de planten in de opplant in Wisley Garden (Engeland) erg mooi. Ze vormden daar stevige takken, waarbij de gedrongen groeiwijze goed tot uiting kwam. 'Silver Dollar' leent zich goed voor de teelt als potplant. Helaas is 'Silver Dollar' vrij gevoelig voor spint en roest. Geïntroduceerd door Pieter Zwijnenburg jr., Boskoop, 1990.

* *H. paniculata* 'Unique': deze kan worden beschouwd als de eerste moderne cultivar van *H. paniculata*. De bloempluimen tonen steriele en fertiele bloemen in een goede verhouding tot elkaar. Hierdoor heeft men niet het idee met een 'wilde' *H. paniculata* te maken te hebben, maar ook niet met een ver doorgeselecteerde cultivar. Overigens is de groei van 'Unique' op veengrond veel minder goed dan op zwaardere zand- en kleigrond. Geïntroduceerd door R. & J. de Belder, Arboretum Kalmthout, België, 1970.

Lees het volledige rapport van deze Eurotrial via www.deboomkwekerij.nl.

Lees het volledige rapport

Het onderzoek en de Nederlandse inbreng in de Eurotrials werden gefinancierd door het Productschap Tuinbouw.

Marco Hoffman en Ronald Houtman Hoffman is onderzoeker bij PPO Boomkwekerij in Lisse, (0252) 46 21 66/marco.hoffman@wur.nl. Houtman is secretaris van de keuringscommissie van de KVBC in Boskoop, (0172) 23 04 34/info@sortiment.nl.